

SUKIA MURUA familia

ITURRALDE Urtsu-Erreka auzoaren hasieran dago. *Gaztinari* izeneko parajea. Izen hori Iturri ondoan egotetik dator. Sukia-Murua familiari *Atxutxe* deitzen zaie, aita Lazkao mendiko *Atxutxekoa* zelako, ziurrenera.

Auzoko bidea 1935ean egin zen. Etxejabe dira 1955az geroztik eta erosi zenean ez zen konponketa handiegirik egin, berria zelako.

1943an ezkondu ziren Domingo Sukia Lazkao mendiko *Atxutxe* baserrikoa eta Dolores Murua. Goizean goiz ezkondu, gosaria egin *Juankruze*-nea-n eta Bilbora joan ziren hiru egun pasatzera. Domingo eta Dolores ezkon bidaiatik etorri eta etxeko balkoian zeudela non pasatzen den kamioi bat egurrez beteta eta hala esan omen zion Domingok andeari: "alde ederra izango genuen beajean gastatutako diruarekin egur horiek erosi izan bagenu".

Garai haietan zaila zen etxebizitza bilatzea eta *Bentaberriko* ganbaran moldatu omen zieten etxea beren lagun ziren Joakin Zubeldiak eta Martinak.

Artzain ziren eta apirilean igotzen ziren mendira. Txabola *Paben* zuten eta larrea *Pardarrin*. Inguruak ondo ezagutzen zituzten eta Joxe Miel Barandiaran ere etorri zitzaion kobazuloak erakusteko eskatuz eta aita berarekin joan eta baita erakutsi ere. Joxe Miel Barandiaranez gain, beste ordena batzuetako fraileak ere etortzen ziren gazta eskean euren seminarioetarako, eta eman egiten zizkieten. Ordainetan, errosarioak eta estanpak ematen zizkieten. Jatorduko garaia baldin bazen, gonbidatu

egiten zituzten eta haiek asko eskertzen zuten. Gauza berria zenez, pozik egoten ziren.

Ardiek ura edateko gaueko serenoa zuten. Eta beraien edateko ur bila *Arraska* eta *Iturbeltzera* joan ohi ziren egunean behin. Garai zailak ziren denentzat. Joxe Antonio eta Maria Jexux umeak zirela, seitik hamar urtera bitartekoak, amak deitzen omen zien goizean goiz esanaz jaikitzeo eguzkia berotzen hasterako ura ekartzeko (joan-etorrian ordu bete behar zuten), arrautza osoarekin gosaria emango ziela-eta itzultzean.

Arkumeak Hernanin saltzen zituzten, *Altzea* baserrian pasatzen baitzuten negua. Maiatzean eta ekainean zortzi-hamar gazta egiten zituzten egunean.

Bizimodua goizean goiz hasten zen. Egunsentian jaiki, ardiak jetzi, gosaldia, gazta egin, eta ondoren, umeen opor garaia zenez, gurasoak arduratzen ziren eskolan ikasitako gaiak jorratzeaz. Egunean ordu pare bat horretan ematen zuten, ama gidari zelarik. Kartetan ere jokutzen zuten, eskoban, seikotan, txintxonen, etab. Eguna oso ondo antolatuta zeukaten. Egurak eta garoarenak astebete bat irauten zuen eguneroko lanez gain. Txerriak, berriz, artzain guztiek zituzten. Artzain bakoitzak dozena erdi bateko txertaldea izaten zuen, udaberrian erosi, uda osoan zehar gatzurearekin gizendu eta udazkenean saldu, diru pixka bat ateratzeko.

Baratza ere erabiltzen zuten eta bertan patata, porruak eta azak egiten zituzten. Bazkaltzeko eltzekoa izaten zuten zezinarekin eta gauean porru

-patatak txorixoa eta arrautzak. Larunbat edota jai egunetan oilaskoa neurtuta izaten zen.

Urteko garairik gogorrena ardi mozketa, baina bazuen bere xarma: auzolanean egiten zen, artzain talde bat bilduta, eta lan saila bukatzen zenean, orduari begiratu gabe, bazkari goxo batekin festa giroan bukatzen zuten. Abuztua eta iraila lasaiagoak izaten ziren. Orduan aprobetxatzen zuten mendi gailurrak egiteko: *Uarrain, Ganbo, Pardarri, Elkomuts (Irumugarrieta)*. Gailur hauetan buzoiak zeuden, mendizaleek beren mezuak uzten zituzten eta guk irakurri. *Erna* edo *Igaratzan*, berriz, udan zehar, hiru erromeria egiten ziren. Bertan ermita txiki bat zegoen eta dago Arantzazuko Amabirjinaren irudiarekin. Lazkaoko Alberto beneditarrak ematen zuen meza, Txomin laguntzailearekin. Urte askoan joan izan ziren meza ematera eta oso estimatuak ziren artzainen artean. Aipatutako erromeria egun horietan fraile talde bat etortzen zen eta meza ondoren sekulako jolasak antolatzen zituzten: sokatiran fraile taldea artzain taldearen aurka, korrika apustuak, etab. Egun horietan anoia hartuta egun guztirako joaten ziren familia osoa. Oso ondo pasatzen omen zuten.

Negua Aldaban (*Lopetegi* baserrian) eta Hernanin ematen zuten, urteberritatik apirilera bitarte. Joaten egun bat behar izaten zuten eta bertan familikoak bezala hartzen zituzten.

Informazio emaila: Maria Jexux Sukia

SUKIA MURUA familia

Dolores Murua (ama), Joxe Antonio, Maria Jexux eta Domingo Sukia (aita).

SUKIA MURUA familia

Maria Jexux, Joxe Antonio, Joani Lizarralde (emaztea), Domingo (aita) eta Dolores (ama).